

А. В. Матвійчук,

доктор філософських наук, професор
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0008-8589>

В. Ю. Микулець,

кандидат юридичних наук, доцент
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8859-3311>

ВСЕСВІТНЯ ДЕКЛАРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСНОВА ПРОТИДІЇ ФОРМУВАННЮ ТОТАЛІТАРНИХ РЕЖИМІВ

Навчально-науковий інститут права
Національного університету водного господарства та природокористування
вул. Олекси Новака, 75, навчальний корпус № 8, 33000, м. Рівне, Україна
E-mail: amvriv06@ukr.net

ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»
вул. академіка Степана Дем'янчука, 4,
навчальний корпус № 1, 33000, м. Рівне, Україна
E-mail: mikul2021@ukr.net

Мета: концептуалізація ідеї Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства. У зв'язку з цим у представленому матеріалі реалізуються такі завдання: 1) окреслити фактичні й правові передумови появи Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства; 2) надати характеристику функціонального навантаження запропонованої Декларації як міжнародного документа; 3) показати можливий механізм практичної реалізації ідеї Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства. **Методи дослідження:** загальнотеоретичні і аналітичні методи у поєднанні з системним і комплексним підходами. **Результати:** на теоретичному рівні дослідження встановлено, що історична практика доводить небезпеку утворення тоталітарних режимів у зв'язку з порушенням особистих і суспільних інформаційних прав. Перспективним засобом протидії формуванню тоталітарних режимів визначено Всесвітню декларацію інформаційних прав суспільства, яка міститиме закріплення відповідних права, а також процедур притягнення певної держави до політичної, економічної й міжнародно-правової відповідальності (шляхом накладання системних санкцій) у разі порушення вказаних прав і свобод. **Обговорення:** ідея Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства ґрунтується на двох принципових позиціях. По-перше, це практично доведена відсутність дієвих юридичних механізмів політичної, економічної й міжнародно-правової відповідальності у зв'язку з порушенням прав і свобод людини (зокрема інформаційних). По-друге, переконаність, що вже сьогодні треба осмислено підійти до розбудови повоєнного світу, зокрема у частині напрацювання запобіжників появи нових фашистських суспільних утворень і загрозам, що від них походять.

Ключові слова: права людини; інформаційні права; міжнародне право; санкційні механізми.

Постановка проблеми та її актуальність. Вже вдруге, менш ніж за сторіччя, людство стає свідком того, як внаслідок відсутності доступу до різних джерел інформації, неможливості по-

чути альтернативні думки, ерозії об'єктивності й критичності, спотворення універсальних цінностей (або їх відвертого ігнорування) у медійному просторі цілі нації перетворюються у сіру профашистські налаштовану й агресивну масу. Така метаморфоза має трагічні наслідки і як для трансформованого та деморалізованого суспільства і його членів, так і для сусідніх держав і народів. Не буде перебільшенням стверджувати, що вже двічі порушення прав людини на інформацію й ігнорування інформаційних прав суспільства призводить до глобальних трагедій, якими була Друга світова війна і є російсько-українська війна.

Звертаючи свій погляд у повоєнну перспективу, вважаємо за доречне викласти деякі свої міркування щодо розбудови запобіжників генезі нових фашистських суспільних утворень і загрозам, що від них походять. Зокрема, вбачаємо перспективною ідею Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства як основи протидії формуванню тоталітарних (зокрема, фашистських) режимів.

Метою статті є концептуалізація ідеї Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства. У зв'язку з цим у представленому матеріалі реалізуються такі завдання: 1) окреслити фактичні й правові передумови появи Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства; 2) надати характеристику функціонального навантаження запропонованої Декларації як міжнародного документа; 3) показати можливий механізм практичної реалізації ідеї Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства. Зважаючи на теоретичний характер дослідження в роботі використано загальнотеоретичні і аналітичні методи у поєднанні з системним і комплексним підходами.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Тема прав людини очевидно не є новою, адже була предметом наукового осмислення декілька останніх десятиліть. У процесі підготовки представленої матеріалу було взято до уваги праці, у яких знайшли свого осмислення теоретичні аспекти забезпечення прав людини і суспільства, зокрема таких авторів як-от М. Братасюк [1], Ю. Волошина [2], Є. Гіда [3], Ш. Госепат і Г. Ломання [4], Д. Донеллі [5],

І. Іванків [6], І. Загоруй [7], Ю. Липовець [8], Ю. Разметаєва [9] та інших. Крім цього, взято до уваги праці, у яких відображено практичні питання реалізації прав людини таких авторів як-от Н. Бордун-Комар [11], Н. Бочарової [12], А. Карташова і О. Радченко [13], Л. Уляшиної [14] тощо. Окремі положення та думки запропоновані згаданими дослідниками у поєднанні з авторським баченням вирішення проблеми запобігання генезі нових фашистських суспільних утворень сформували теоретичну основу практичної концептуалізації ідеї Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства.

Виклад основного матеріалу. Передусім відзначимо, що жажіття Другої світової війни, розв'язаної нацистським тоталітарним режимом Німеччини, зумовили кратне посилення уваги світової спільноти до теми прав людини. Свою відданість ідеї захисту прав людини людство довело не лише мільйонним жертвами у боротьбі з нацизмом, але й ухваленням у 1948 році Загальної декларації прав людини [15]. Попри те, що цей документ мав форму резолюції Генеральної асамблеї ООН і за Статутом ООН має рекомендаційний характер, його положення вважаються універсальними і закладені в основу сучасної міжнародної системи захисту прав людини. Зокрема, у Декларації наголошується на універсальному характері прав і свобод з відповідною забороною будь-яких винятків щодо можливості ними скористатися – права і свободи поширюються на будь-яку людину, незалежно від статусу території проживання. З ухваленням декларації фактично було зафіксовано вихід теми прав людини на перший план міждержавних відносин, відбулися суттєві зміни у правовому статусі людини, який визначався тепер не лише нормами національного права, але й положеннями міжнародного права [2].

Показово, що в обґрунтування необхідності Декларації її автори апелюють до тези, що саме «зневажання і нехтування правами людини призвели до варварських актів, які обурюють совість людства», а, натомість, створення такого світу, в якому люди будуть мати свободу слова і переконань відповідає високим прагненням людей [15]. Отож недивно, що у Загальній декларації прав людини окремою статтею – ст. 19,

закріплено право «на свободу переконань і на вільне їх виявлення», яке включає «свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів».

Означена норма знайшла своє відображення у Міжнародному пакті ООН про громадянські і політичні права від 1966 р. [16]. Щоправда там уже з'явилися певні застереження: право одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів може бути пов'язане з певними обмеженнями, які, однак, мають встановлюватися законом і бути необхідними «для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення». На жаль, таке формулювання створило простір для формування маніпулятивного феномену, що з часом отримав визначення «суверенна демократія» з усіма похідними наслідками для особистості і суспільства. Маємо на увазі те, що Загальна декларація прав людини (1948 р.) року вказує на взаємозв'язок громадянських, політичних і соціально-економічних прав, що зумовлює необхідність встановлення такого соціального і міжнародного правопорядку, при якому вони можуть бути повністю здійснені. Нехтування однією з груп прав людини (наприклад, політичними) або, навіть конкретним правом (правом на інформацію) зрештою підриває усю систему прав людини. Держави і суспільства, які допускають (ба більше – заохочують) порушення прав людини, в тому числі право на інформацію, фактично ставлять себе в опозицію усьому цивілізованому світові, демонструють зневажливе ставлення до основних прав і свобод людини, навіюють дієвість міжнародної системи механізмів захисту прав людини. Останні десятиліття мають значну кількість прикладів, коли прикриваючись розмовами про «суверенну демократію» тоталітарні й авторитарні режими проводили фактичну дегуманізацію суспільного життя своїх країн. Кремлівський режим РФ у цій справі пішов ще далі, неодноразово розв'язуючи війни проти інших держав і їхніх народів – згадаємо Грузію, Сирію і, власне, Україну.

Наша позиція полягає в тому, що нині час переглянути документи, які становлять основу Міжнародного Білля Організації об'єднаних націй про права людини, а також зміст конвенцій, що його доповнюють. Постулюючи високі ідеї міжнародного гуманітарного права, обстоюючи універсальні цінності прав і свобод людини, вказані міжнародні акти, на нашу думку, мають одну принципову ваду – відсутність чітко зафіксованих юридичних механізмів політичної, економічної й міжнародно-правової відповідальності у зв'язку з порушенням прав і свобод людини.

Тут зробимо ремарку, що є багато питань і зауважень до досвіду діяльності наявних інститутів захисту прав людини – зокрема Ради ООН з прав людини (The United Nations Human Rights Council, UNHRC), Комітету з прав людини ООН (Human Rights Committee, HR Committee), Європейського суду з прав людини (European Court of Human Rights). Певною мірою, неефективність міжнародних механізмів захисту прав людини пов'язуємо саме з відсутністю визнаних і легітимізованих процедур притягнення до політичної, економічної й міжнародно-правової відповідальності у зв'язку з порушенням прав і свобод людини. В цьому плані доволі показовим є те, як провідні країни світу, очевидно визнаючи безпричинність і аморальність розв'язаної РФ війни проти України, не можуть швидко й ефективно сформулювати санкції щодо країни-агресора, тому практикують рух від одного санаційного пакету до іншого на тлі невпинно зростаючих жертв українського народу.

Зважаючи на вищезначене, принциповим моментом для нашої позиції є те, що запропонована Всесвітня декларація інформаційних прав суспільства має включати не лише декларативну частину з констатацією значення таких прав і ризиків нехтування ними. Концептуально важливо, щоб Декларація представила міжнародному співтовариству дієві й відчутні механізми захисту відповідних прав. Принагідно, варто згадати те, що автори Загальної декларації прав людини (1948 р.) розуміли необхідність того, щоб «права людини охоронялися силою закону з метою забезпечення того, щоб людина не була

змушена вдаватися як до останнього засобу до повстання проти тиранії і гноблення» [15]. Іншими словами, Всесвітня декларація інформаційних прав суспільства концептуально розглядається нами як документ, що закріплюватиме (1) універсальний характер права індивіда і суспільства на доступ до джерел інформації, (2) можливість чути альтернативні думки про різноманітні аспекти життя суспільства, (3) гарантії об'єктивності, критичності, незалежності від держави і олігархічних груп суб'єктів медійного простору, (4) механізми забезпечення множинності й різноманітності суб'єктів медійного простору.

Водночас, Всесвітня декларація інформаційних прав суспільства повинна містити процедури притягнення до політичної, економічної й міжнародно-правової відповідальності у зв'язку з порушенням прав і свобод. Наявність і безумовність таких процедур може бути забезпечена шляхом ратифікації на національному рівні такої Декларації, що мотивуватиметься світовою спільнотою як обов'язкова умова повноправного членства у різноманітних міжнародних політичних, фінансово-кредитних, торгових, промислових тощо організаціях і об'єднаннях. Натомість, відмова від імплементації положень Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства або, в майбутньому, їх порушення має автоматично запускати санкційні механізми щодо держави порушниці.

Постає закономірне питання, хто має виступити суб'єктом творення запропонованої нами Декларації як юридичного документу? В якій спосіб Декларація має набути статусу міжнародно-правового документу? Як забезпечити обов'язковість положень цього документу? З цього приводу ми також маємо певні пропозиції, адже вирішення вказаних питань є важливим для мінімізації шляху від концепту Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства до практичного її застосування.

Одразу відзначимо, що оскільки запропоновану нами Декларацію ми в перспективі розглядаємо як міжнародно-правовий документ, то у пошуку відповідей на сформульовані питання вважаємо обґрунтованим орієнтуватися на Віденську конвенцію про право міжнародних

договорів, укладену 23 травня 1969 р. [17]. Визнана усім світом, ця Конвенція визначає порядок укладення міжнародних договорів між державами, набуття ними чинності, тлумачення, використання та скасування таких договорів.

Спираючись на текст конвенції є підстави виокремити такі фундаментальні позиції:

1. Всесвітня декларація інформаційних прав суспільства отримає перспективу для легітимації й практичного застосування у разі, якщо буде результатом переговорного процесу провідних держав світу, наприклад, зі складу Великої сімки й Великої двадцятки, а також України, зважаючи на внесок у подолання сучасного російського фашизму. Цим країнам варто виступити офіційними ініціаторами Декларації, утворити робочу групу (комісію, комітет), яка б напрацювала відповідний текст (можливо, з додатками), що і набув би у перспективі статус договору, тобто міждержавної угоди.

2. Держави, які ініціюватимуть Всесвітню декларацію інформаційних прав суспільства, напрацьовуватимуть його текст й механізми реалізації, мають провести міжнародну конференцію для ухвалення цього документу. Керуючись ст. 9 Віденської конвенції про право міжнародних договорів [17], текст Декларації прийматиметься за згодою всіх держав, які брали участь у його складенні. Буквально з приводу затвердження Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства має відбутися голосування під час міжнародної конференції. Забігаючи вперед, висловимося в тому дусі, що підготовка Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства й її затвердження могли б стати однією з складових Міжнародної мирної конференції за підсумками російсько-української війни. Така конференція показала б світу налаштованість на розбудову нового світового порядку, для якого б, серед іншого, категорично неприйнятним стало (1) обмеження доступу до інформації, (2) заперечення самого факту альтернативного погляду, (3) застосування маніпулятивних медійних технологій, як передумов формування тоталітарних (зокрема, фашистських) режимів.

3. Щодо забезпечення обов'язковості положень Всесвітньої декларації інформаційних

прав суспільства, то з юридичної точки зору – відповідно до ст. 11 Віденської конвенції про право міжнародних договорів [17], згоду держави на обов'язковість для неї договору може бути виражено підписанням договору, обміном документами, затвердженням, приєднанням до нього або будь-яким іншим способом, про який домовились сторони. Очевидно, для держав, які голосуватимуть за текст Декларації на міжнародній конференції, її обов'язковість наступатиме з моменту позитивного голосування й підтверджуватиметься підписанням Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства. Водночас, принципово важливим для нас є забезпечення реальної обов'язковості Декларації. В цьому ключі ми наполягаємо на спеціальній увазі щодо напрацювання й відображення у змісті запропонованого нами документу процедур притягнення до політичної, економічної й міжнародно-правової відповідальності у зв'язку з порушенням суспільних інформаційних прав. І не лише постфактум, але й при перших ознаках відповідних порушень.

Напрацювання означених процедур є принципово важливим завданням. Нині, так би мовити, доктринально є загальне розуміння універсального характеру права індивіда і суспільства на доступ до інформації, важливості альтернативних поглядів і дискусій як механізмів соціального поступу, а також ризиків відсутності гарантій принципів об'єктивності, критичності й незалежності медійного простору. Натомість, на наш погляд, досі відсутня ефективна система механізмів забезпечення інформаційних прав суспільства, а отже зберігаються ризики появи нових фашистських режимів, і нових ними розв'язаних воєн – від торгових і ресурсних до гібридних і відверто людиноненависницьких.

Особливо, зауважимо на обов'язковому характері для держав-підписантів Декларації відповідних санкцій як форма притягнення до політичної, економічної й міжнародно-правової відповідальності у зв'язку з порушенням інформаційних прав суспільства. Самі санкції можуть бути поділені на певні групи: попереджуючі, запобіжні і каральні.

В теорії держави і права у широкому значенні санкція потрактовується як один із засобів спонукання особи до додержання норм права. Втім, необхідно відзначити, що «санкція» є багатозначним терміном. Наявні дослідження вказують на те, що він тлумачиться залежно від специфіки використання у тексті: 1) у загальному значенні як схвалення уповноваженим суб'єктом певного рішення, дії; 2) у загально-теоретичному значенні «санкція» ототожнюється із структурним елементом норми права; 3) при спеціальному (галузевому) використанні поняття «санкція» має значення негативних наслідків, що наступають для порушника закону чи договору [18, с. 237]. Відзначимо, що у контексті ідеї Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства ми застосовуємо поняття «санкція» у спеціальному (галузевому) значенні: настання негативних наслідків політичного, економічного й міжнародно-правового характеру щодо порушників положень Декларації.

Окремо маємо наголосити, що санкції, які міститиме Всесвітня декларація інформаційних прав відносимо до міжнародно-правових санкцій, оскільки запропонована Декларація розглядається як міжнародно-правовий документ, що прийматиметься за згодою міжнародного співтовариства, зокрема, відповідно до нашого бачення, державами Великої сімки й Великої дев'ятнадцятки, а також України як країни, що найбільше постраждала від сучасного російського фашизму.

Враховуючи науково-теоретичну позицію, що санкції мають відповідати положенням національного законодавства і міжнародно-правовим актам та принципам міжнародного права [19], положення Всесвітньої декларації інформаційних прав мають бути відображені у національному законодавстві (наприклад у профільних законах про інформацію, про медіа тощо). З іншого боку, санкції передбачені Всесвітньою декларацією інформаційних прав матимуть на меті декілька цілей: 1) притягнення до відповідальності держав-порушників інформаційних прав суспільства; 2) відновлення порушених прав, що зафіксовано у Декларації; 3) справедлива та очікувана сатисфакція у випадку порушення таких прав. Самі санкції

можуть бути поділені на певні групи: попереджуючі, запобіжні і каральні. Наприклад, до попереджуючих санкцій можна в перспективі віднести призупинення прав і привілеїв, що впливають з членства в міжнародній організації. До запобіжних санкцій обґрунтовано віднести відмову у членстві в певній міжнародній організації (виключення з неї). Що ж до каральних санкцій, то грубі і системні порушення інформаційних прав суспільства певною державою, очевидно, повинні мати реакцію світової спільноти у вигляді виключення з міжнародного спілкування (розрив економічних і фінансових відносин; припинення військового та військово-технічного співробітництва, обмеження комунікаційних зв'язків; розрив політичних відносин тощо).

Особливістю санкцій, які пропонується передбачити як засіб притягнення до відповідальності за порушення інформаційних прав суспільства є те, що вони повинні реалізуватися на багатосторонній основі. До того ж, застосування відповідних санкцій, у разі виникнення передумов для цього, повинне бути не правом, а обов'язком держав, що долучаться до Всесвітньої декларації інформаційних прав. Тут ми беремо до уваги сумний досвід реалізацій санкцій щодо РФ починаючи з 2014 року, після окупації Криму та частини території Донецької і Луганської областей України – нажалює однастайності у світовому співтоваристві щодо агресивних дій Росії тоді досягнуто не було і є підстави вважати, що це мотивувало Кремль до нових атак на українську державу.

На сам кінець зауважимо, що запропонована ідея Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства нині є у «зародковому» стані і очевидно потребує опрацювання, уточнення і глибинного філософсько-правового обґрунтування. Втім, ми переконані, що жажіття російської агресії щодо України могли бути попереджені світовою спільнотою десятиліття тому – за умови не декларативних, а дієвих механізмів захисту прав і свобод людини (зокрема, інформаційних). І це надихає на подальшу роботу у відповідному ключі.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, зважаючи на заявлену мету – концептуалізувати

ідею Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства, вважаємо обґрунтованим відзначити такі принципові моменти.

1. Загрози, що походять від авторитарних й тоталітарних режимів і втрати, що їх зазнає людство від таких режимів, зумовлюють необхідність дієвих запобіжних механізмів антидемократичним тенденціям й порушенням прав і свобод людини. Зокрема, особливого захисту потребує право індивіда і суспільства на доступ до інформації, альтернативних поглядів і дискусій як механізмів соціального поступу у демократичному контексті. Нехтування інформаційними правами суспільства не може вважатися внутрішньою проблемою окремої держави, адже історична практика доводить значні ризики появи нових фашистських режимів в умовах відсутності свободи слова.

2. Перспективним засобом протидії формуванню тоталітарних (зокрема, фашистських) режимів розглядаємо Всесвітню декларацію інформаційних прав суспільства, яка концептуально розглядається як міжнародно-правовий акт, що закріплюватиме (1) універсальний характер права індивіда і суспільства на доступ до джерел інформації, (2) можливість чути альтернативні думки про різноманітні аспекти життя суспільства, (3) гарантії об'єктивності, критичності, незалежності від держави і олігархічних груп суб'єктів медійного простору, (4) механізми забезпечення множинності й різноманітності суб'єктів медійного простору. Принциповою особливістю Декларації має стати недвозначна прописана процедура притягнення певної держави до політичної, економічної й міжнародно-правової відповідальності (шляхом накладання системних санкцій) у зв'язку з порушенням прав і свобод. Самі санкції можуть бути поділені на певні групи: попереджуючі, запобіжні і каральні.

3. Підготовка Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства та її затвердження могли б стати однією зі складових Міжнародної мирної конференції за підсумками російсько-української війни. Така конференція показала б світу налаштованість на розбудову нового світового порядку, для якого б, серед іншого, категорично неприйнятним стане обмеження

доступу до інформації й спотворення у будь-який спосіб медійної сфери, як передумов формування тоталітарних режимів і пов'язаних з ними глобальних небезпек.

Література

1. Братасюк М. Філософія захисту прав людини з позицій сучасного правового мислення. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. № 1(19). С. 14–20.

2. Волошин Ю.О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти / за ред. М.О. Баймуратова. Київ: Вид-во «Логос», 2010. 428 с.

3. Гіда Є.О. Історичні передумови формування загальнолюдських стандартів прав людини. *Вісник університету внутрішніх справ*. 1999. Вип. 5. С. 146–154.

4. Філософія прав людини / за редакції Ш. Госепата та Г. Ломання; пер. з нім. О. Юдіна та Л. Доронічевої. Київ: Ніка-Центр, 2016. 320 с.

5. Донеллі Д. Права людини у міжнародній політиці. Львів: Кальварія, 2004. 280 с.

6. Іванків І.Б. Людство як правова і філософська категорія. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2018. Т. 2. С. 29–33.

7. Загоруй І.С. Поняття «права людини»: теоретико-правові підходи до розуміння прав людини. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2016. № 2. С. 66–82.

8. Липовець Ю.О. Полеміка про універсальність прав людини. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2019. № 2. С. 81–85.

9. Разметаєва Ю.С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: монографія. Харків: Фінарт, 2013. 196 с.

11. Бордун-Комар Н.І. Філософсько-світоглядні засади захисту прав людини. *Наше право*. 2016. № 4. С. 179–185.

12. Бочарова Н.В. Соціально-правовий механізм забезпечення прав людини: до питання про зміст та структуру поняття. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Серія ПРАВО. Вип. 33. Том 1. С. 11–13.

13. Карташов А.В., Радченко О.В. Громадянське суспільство і політика. Політична Абетка.

Київ: Міжнародний республіканський інститут, 2016. 48 с.

14. Ульяшина Л.В. Международно-правовые стандарты в области прав человека и их реализация: теория и практика применения. Вильнюс: ЕГУ, 2013. 402 с.

15. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 груд. 1948 р. Ст. 3. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 12.03.2022).

16. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. 1966. Ст. 3. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 12.03.2022).

17. Віденська конвенція про право міжнародних договорів. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (дата звернення: 10.05.2022).

18. Сопронюк О. Поняття санкції у теорії права. *Історико-правовий часопис*. 2016. № 1(7). С. 234–240.

19. Богуцький П. Про санкції: санкційний механізм і національна безпека. *Українське право*. 01.03.2021. URL: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/pro-sanktsiyi-sanktsiyuu-mekhanizm-i-natsionalna-bezpeka/> (дата звернення: 12.05.2022).

References

1. Bratasiuk M. Filosofiia zakhystu prav liudyny z pozytsii suchasnoho pravovoho myslennia. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava*. 2020. № 1(19). S. 14–20.

2. Voloshyn Yu.O. Konstytutsiino-pravove zabezpechennia yevropeiskoi mizhderzhavnoi intehratsii: teoretyko-metodolohichni aspekty / za red. M.O. Baimuratova. Kyiv: Vydavnytstvo «Lohos», 2010. 428 s.

3. Hida Ye.O. Istorychni peredumovy formuvannia zahalnoliudskykh standartiv prav liudyny. *Visnyk universytetu vnutrishnikh sprav*. 1999. Vyp. 5. S. 146–154.

4. Filosofiia prav liudyny / za redaktsii Sh. Gosepata ta G. Lomannia; per. z nim.

O. Yudina ta L. Doronichevoi. Kyiv: Nika-Tsentr, 2016. 320 s.

5. Donelli D. Prava liudyny u mizhnarodnii politytsi. Lviv: Kalvariia, 2004. 280 s.

6. Ivankiv I.B. Liudstvo yak pravova i filosofska katehoriia. *Naukovi zapysky NaUKMA. Yurydychni nauky*. 2018. T. 2. S. 29–33.

7. Zahorui I.S. Poniattia «prava liudyny»: teoretyko-pravovi pidkhody do rozuminnia prav liudyny. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*. 2016. № 2. S. 66–82.

8. Lypovets Yu.O. Polemika pro universalnist prav liudyny. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava*. 2019. № 2. S. 81–85.

9. Razmietaieva Yu.S. Prava liudyny yak fundamentalna tsinnist hromadianskoho suspilstva: monohrafiia. Kharkiv: Fynart, 2013. 196 s.

11. Bordun-Komar N.I. Filosofsko-svitohliadni zasady zakhystu prav liudyny. *Nashe pravo*. 2016. № 4. S. 179–185.

12. Bocharova N.V. Sotsialno-pravovyi mekhanizm zabezpechennia prav liudyny: do pytannia pro zmist ta strukturu poniattia. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii PRAVO*. 2015. Vyp. 33. Tom 1. S. 11–13.

13. Kartashov A.V., Radchenko O.V. Hromadianske suspilstvo i polityka. Politychna Abetka. Kyiv: Mizhnarodnyi respublikanskyi instytut, 2016. 48 s.

14. Ulyashina L.V. Mezhdunarodno-pravovye standarty v oblasti prav cheloveka i ih realizaciya: teoriya i praktika primeneniya. Vilnyus: EGU, 2013. 402 s.

15. Zahalna deklaratsiia prav liudyny. Pryiniata i proholoshena rezoliutsiieiu 217 A (III) Heneralnoi Asamblei OON vid 10 hrud. 1948 r. St. 3. Zakonodavstvo Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (data zvernennia: 12.03.2022).

16. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava. 1966. St. 3. Zakonodavstvo Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (data zvernennia: 12.03.2022).

17. Videnska konventsiiia pro pravo mizhnarodnykh dohovoriv. Zakonodavstvo Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (data zvernennia: 10.05.2022).

18. Soproniuk O. Poniattia sanktsii u teorii prava. *Istoryko-pravovyi chasopys*. 2016. № 1(7). S. 234–240.

19. Bohutskyi P. Pro sanktsii: sanktsiinyi mekhanizm i natsionalna bezpeka. *Ukrainske pravo*. 01.03.2021. URL: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/pro-sanktsiyyi-sanktsiynny-mekhanizm-i-natsionalna-bezpeka/> (data zvernennia: 12.05.2022).

**THE UNIVERSAL DECLARATION OF INFORMATION RIGHTS OF SOCIETY
AS A BASIS OPPOSITION TO THE FORMATION
OF TOTALITARIAN REGIMES**

Institute of Law
National University of Water Management and Environmental Engineering
Oleksy Novaka street № 75, academic building № 8, 33000, Rivne, Ukraine
E-mail: amvriv06@ukr.net

Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities
Academician Stepan Demianchuk Street, 4,
academic building № 1, 33000, Rivne, Ukraine
E-mail: mikul2021@ukr.net

Aim: conceptualization of the idea of the Universal Declaration of Information Rights of Society. In this regard, the following tasks are implemented in the presented material: 1) to outline the factual and legal prerequisites for emergence of the Universal Declaration of Information Rights of Society; 2) to provide a description of the functional load of the proposed Declaration as an international document; 3) to show a possible mechanism for the practical implementation of the idea of the Universal Declaration of Information Rights of Society. **Research methods** are the following: general theoretical and analytical methods combined with systemic and complex approaches. **Results:** it was established at the theoretical level of the study, that historical practice proves the danger of the formation of totalitarian regimes in connection with the violation of personal and public informational rights. The Universal Declaration of Information Rights of Society has been identified as a promising means of countering the formation of totalitarian regimes, which will contain the establishment of relevant rights, as well as the procedures for bringing a certain state to political, economic, international and legal responsibility (by imposing systemic sanctions) in case of violation of the specified rights and freedoms. **Discussion:** the idea of the Universal Declaration of Information Rights of Society is based on two principled positions. Firstly, it is a practically proven absence of effective legal mechanisms of political, economic and international legal responsibility in connection with the violation of human rights and freedoms (in particular, informational ones). Secondly, we need the conviction, because today it is necessary to take a meaningful approach to the development of the post-war world, in particular, in terms of developing safeguards against the emergence of new fascist social formations and threats arising from them.

Key words: human rights; information rights; international law; sanctioning mechanisms.

Стаття надійшла до редакції 17.11.2022